

IOB Terms of Reference

Periodieke Rapportage Veiligheid en Stabiliteit

IOB Terms of Reference - Periodieke Rapportage Veiligheid en Stabiliteit - IOB Terms of Reference - Periodieke Rapportage Veiligheid en Stabiliteit -

Periodieke rapportage BZ artikel 2

Mei 2023

Directie Internationaal Onderzoek en Beleid (IOB)
Ministerie van Buitenlandse Zaken

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Achtergrond	4
1.2	Positionering	4
2	Het bevorderen van veiligheid en stabiliteit	5
2.1	Begrotingsartikel 2 Veiligheid en Stabiliteit	5
2.2	Ontwikkeling beleid	7
2.3	Doelen en resultaten	10
3	Doel en onderzoeksvragen	12
3.1	Doel van het onderzoek	12
3.2	Onderzoeksvragen	12
4	Afbakening	14
4.1	Tijdvak	14
4.2	Inhoud	14
5	Methoden	15
5.1	Onderzoeksmethoden	15
5.2	Selectie van bronnen	15
5.3	Beperkingen	16
5.4	Ethische overwegingen	17
6	Planning	18
6.1	Mijlpalen	18
6.2	Producten	18
6.3	Risico's	Error! Bookmark not defined.
7	Organisatie	19
7.1	Onderzoeksteam	19
7.2	Klankbordgroep en Referentiegroep	19
	Bijlage A: Tabel Uitgaven BZ Begrotingsartikel 2	21
	Bijlage B: Strategische Evaluatie Agenda artikel 2 Veiligheid en Stabiliteit	25
	Bijlage C: Onderdelen Periodieke rapportage	27
	Bijlage D: Bibliografie	29

Afkortingen en acroniemen

BHOS	Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
DSH	Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp
DVB	Directie Veiligheidsbeleid
EU	Europese Unie
GBVS	Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie
IOB	Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie
IVS	Internationale Veiligheidsstrategie
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NFRP	Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
PR	Periodieke Rapportage
RbVs	Rijksbrede Veiligheidsstrategie
ToC	Theory of Change
VN	Verenigde Naties

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Deze periodieke rapportage richt zich op het beleid onder het thema "Veiligheid en Stabiliteit", dat is uitgevoerd onder begrotingsartikel 2 van Buitenlandse Zaken. De met evaluatieonderzoek verkregen inzichten op een beleidsthema dienen eens in de vier tot zeven jaar te worden samengebracht in een periodieke rapportage.¹ IOB is verantwoordelijk voor de uitvoering van deze periodieke rapportage voor Buitenlandse Zaken.

De oorlog in Oekraïne laat duidelijk zien dat wat er in de wereld om ons heen gebeurt, direct gevolgen heeft voor onze eigen veiligheid en voor onze welvaart. Veel van de grensoverschrijdende dreigingen waaraan Nederland bloot staat, zijn van een dusdanige omvang en complexiteit dat een geïntegreerde aanpak en samenwerking in internationaal verband geboden is. Tegelijkertijd zijn er door de oorlog in Oekraïne nieuwe dynamieken ontstaan, zowel wat betreft dreigingen als wat betreft mogelijkheden voor samenwerking in internationaal verband.

Hoewel wereldwijde ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en stabiliteit zich in een rap tempo opvolgen, zal de periodieke rapportage juist terugkijken en reflecteren op het beleid onder begrotingsartikel 2 in de afgelopen jaren. Met een nieuwe Rijksbrede Veiligheidsstrategie (RbVS)² is dit namelijk ook bij uitstek een opportuun moment om de overkoepelende lessen, waar mogelijk, mee te nemen in de uitwerking en van het huidige (en toekomstige) beleid.

1.2 Positionering

De periodieke rapportage betreft een synthese van eerder uitgevoerde evaluaties van programma's en beleid dat is uitgevoerd onder artikel 2 van de begroting van Buitenlandse Zaken. De opzet en vraagstelling is op 8 juli 2022 gecommuniceerd aan de Tweede Kamer.³

¹ Zie conceptregeling periodiek evaluatieonderzoek (RPE) 2022.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/12/08/kamerbrief-over-herziening-regeling-periodieke-evaluatie-rpe>

² Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Buitenlandse Zaken. Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden. (Rijksbrede Veiligheidsstrategie, RbVs) 3 april 2023.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/03/aanbiedingsbrief-veiligheidsstrategie-tweede-kamer>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/08/kamerbrief-inzake-opzet-en-vraagstelling-periodieke-rapportage-veiligheid-en-stabiliteit>

2 Het bevorderen van veiligheid en stabiliteit

2.1 Begrotingsartikel 2 Veiligheid en Stabiliteit

Het begrotingsartikel 2 van het ministerie van Buitenlandse Zaken is onderverdeeld in 5 sub artikelen of sub thema's:

2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijk veiligheid
2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme
2.3	Wapenbeheersing
2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband
2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden

Hoewel het een begrotingsartikel van het ministerie van Buitenlandse Zaken betreft is dit ministerie niet als enige verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid dat er is op bovenstaande sub thema's. De periodieke rapportage (PR) artikel 2 Veiligheid en Stabiliteit zal zich echter richten op de rol van het ministerie van Buitenlandse Zaken t.a.v. de uitvoering van het beleid op veiligheid en stabiliteit in de tijdperiode 2015-2022, en gebaseerd op de bronnen genoemd in tabel 2.⁴ Hier zal onder hoofdstuk 4 (afbakening) nader op in worden gegaan. Specifieke taken op dit beleidsterrein waar de minister van Buitenlandse Zaken verantwoordelijk voor is, zijn bijvoorbeeld 'het bevorderen en bewaken van de coherentie en consistentie van de Nederlandse inzet in bilateraal en multilateraal verband gericht op grotere veiligheid en duurzame stabiliteit, onder andere door Nederlandse bijdragen in het kader van de EU, de VN, de NAVO en de OVSE'. Andere voorbeelden zijn de toepassing van terrorismesancties, uitgevoerd in overeenstemming met de minister van Financiën en Justitie & Veiligheid, en het bijdragen aan/ financieren van diverse programma's en organisaties zoals het IAEA en de OPCW ter bevordering van ontwapening en wapenbeheersing en bestrijding van proliferatie van massavernietigingswapens of aan de fysieke veiligheid van mensen via meerjarig humanitair ontminnen en cluster munitie programma.⁵ Om hieraan te kunnen voldoen is er budget toegekend aan het ministerie onder artikel 2 van de BZ-begroting.

2.1.1 Middelen en actoren

De middelen die onder artikel 2 van de BZ-begroting vallen zijn grotendeels juridisch verplichte uitgaven. Het gaat dan om lidmaatschapscontributies of verplichte bijdragen aan internationale organisaties zoals de NAVO, de OVSE, het IAEA, de OPCW, en de VN (crisisbeheersingsoperaties). Vanuit artikel 2 wordt ook een aantal subsidies verstrekt aan organisaties die zich bezighouden met de thematiek van artikel 2, Veiligheid en Stabiliteit, en worden projecten gefinancierd (bijvoorbeeld uit het Stabiliteitsfonds) die ook aan Veiligheid en Stabiliteit moeten bijdragen. Een overzicht van de gerealiseerde uitgaven in de periode 2015 tot en met 2021 staat in tabel 1.

⁴ De onderliggende evaluaties die dienen als bouwstenen voor de periodieke rapportage focussen zich op het ministerie van Buitenlandse Zaken. Enkel bij de evaluaties van Nederlandse bijdragen aan militaire missies zijn er naast het ministerie van Buitenlandse Zaken andere ministeries meegenomen.

⁵ Zie <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/V/onderdeel/1079063> om te zien waar de minister van Buitenlandse Zaken precies verantwoordelijk voor is.

Voor de uitvoering van het beleid en de daarbij behorende uitgaven is de Directie Veiligheidsbeleid (DVB) in grote mate verantwoordelijk. Wel werkt DVB samen met andere directies binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken op een aantal terreinen die onder dit begrotingsartikel vallen, zoals het Stabiliteitsfonds met de Directie Stabiliteit en Humanitaire Hulp (DSH), het Matra programma met de Directie Europa (DEU) en het Shiraka programma met de Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten (DAM). Ook wordt er nauw samengewerkt met Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland.⁶

Veiligheid en stabiliteit is niet louter een Buitenlandse Zaken aangelegenheid. Voor dit thema zijn er meerdere ministeries en organisaties beleidsverantwoordelijk. DVB werkt daarom op dit beleidsthema ook interdepartementaal samen, bijvoorbeeld met het Directoraat-Generaal Beleid van het Ministerie van Defensie, de NCTV, de AIVD, Justitie en Veiligheid en de MIVD.

Tabel 1: Uitgaven en verplichtingen BZ artikel 2⁷

	Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021
Verplichtingen	274.108	294.824	219.236	233.786	240.018	229.165	220.289
Programma-uitgaven totaal	245.493	318.845	253.968	238.286	247.238	233.297	226.178
2.1 Goede internationale Samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid	22.582	16.919	17.493	12.038	12.767	16.458	13.504
2.2 Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme	8.893	7.694	8.477	17.150	13.209	15.430	12.135
2.3 Wapenbeheersing	12.673	12.343	10.176	9.749	11.787	7.670	9.199
2.4 Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	179.765	259.698	192.645	172.089	182.594	167.539	164.903
2.5 Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	21.580	22.191	25.177	27.260	26.881	26.200	26.437

Onder sub-artikel 2.1 vallen onder andere de bijdragen aan de NAVO en het EU Veiligheidsfonds. Sub-artikel 2.2 bevat uitgaven op cyber security en contraterrorisme. Onder sub-artikel 2.3 vallen onder meer de bijdragen aan de IAEA, de OPCW en andere ontwapeningsorganisaties. Sub-artikel 2.4 behelst onder andere de bijdragen aan VN-crisisbeheersingsoperaties en het Stabiliteitsfonds. Sub-artikel 2.5 bevat het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (Matra en Shiraka).⁸

⁶ Omdat naast DVB ook personeel van diverse beleidsdirecties en Nederlandse vertegenwoordigingen betrokken zijn bij activiteiten onder artikel 2, is het erg lastig om een volledig overzicht te maken van het exacte aantal fte dat wordt ingezet.

⁷ Kamerstuk 35 470-V-1, 20 mei 2020 en kamerstuk 36 100-V-1, 18 mei 2022.

⁸ Zie bijlage A voor een gedetailleerde tabel met uitgaven.

2.1.2 Instrumenten

Het ministerie zet verschillende instrumenten in om de gestelde beleidsdoelen te bereiken. Er worden bijvoorbeeld bijdragen gegeven aan internationale organisaties die ondersteunend werken aan de Nederlandse beleidsdoelen. Daarnaast bestaat de inzet voor een groot deel uit diplomatieke (en dus personele) inzet, waarmee Nederland in bilateraal en multilateraal verband samenwerkt met andere landen in ondersteuning van de beleidsdoelen. In beperkte mate worden er ook projecten gefinancierd, bijvoorbeeld om landen rondom Europa te ondersteunen met hun grensbewaking. Deze verschillende instrumenten zullen in de Periodieke Rapportage verder worden toegelicht.

2.2 Ontwikkeling beleid

Het beleid dat onder begrotingsartikel 2 Veiligheid en Stabiliteit valt is uitgewerkt in twee strategieën, eerst de Internationale Veiligheidsstrategie (IVS) en later de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie (GBVS). Recent is de derde en nieuwe veiligheidsstrategie gepubliceerd (de RbVs) en deze zal de GBVS opvolgen. Als gezegd, is de uitvoering van dit beleid, en dus ook van deze strategieën, niet louter een verantwoordelijkheid van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

2.2.1 De Internationale veiligheidsstrategie

In 2013 werd de IVS⁹ door toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken Timmermans¹⁰ aangeboden aan de Tweede en Eerste Kamer. In de IVS werd verwoord hoe het kabinet Rutte II invulling wilde geven aan het buitenlands veiligheidsbeleid en welke accenten daarbij werden gelegd. Het kabinet onderscheidde drie strategische belangen op buitenlands veiligheidsgebied:

- verdediging van het eigen en bondgenootschappelijke grondgebied;
- een goed functionerende internationale rechtsorde; en
- economische veiligheid.

Om deze strategische belangen veilig te stellen richtte het kabinet zich op een aantal accenten in het buitenlands- en veiligheidsbeleid:

- Meer Europese verantwoordelijkheid;
- Meer focus op Instabiele regio's nabij Europa
- Preventie
- Ontwapening en wapenbeheersing
- Geïntegreerde benadering
- Samenwerking met de private sector

Naast deze accenten bleven er ook 'een aantal constanten' in het beleid, namelijk het cruciale belang van de trans-Atlantische samenwerking en de NAVO en inzet op multilaterale samenwerking in verschillende verbanden en organisaties. Een andere constante was het sterk maken voor een goed functionerende internationale rechtsorde en internationale stabiliteit. De IVS werd in 2018 opgevolgd door de Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie.

2.2.2 De Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie

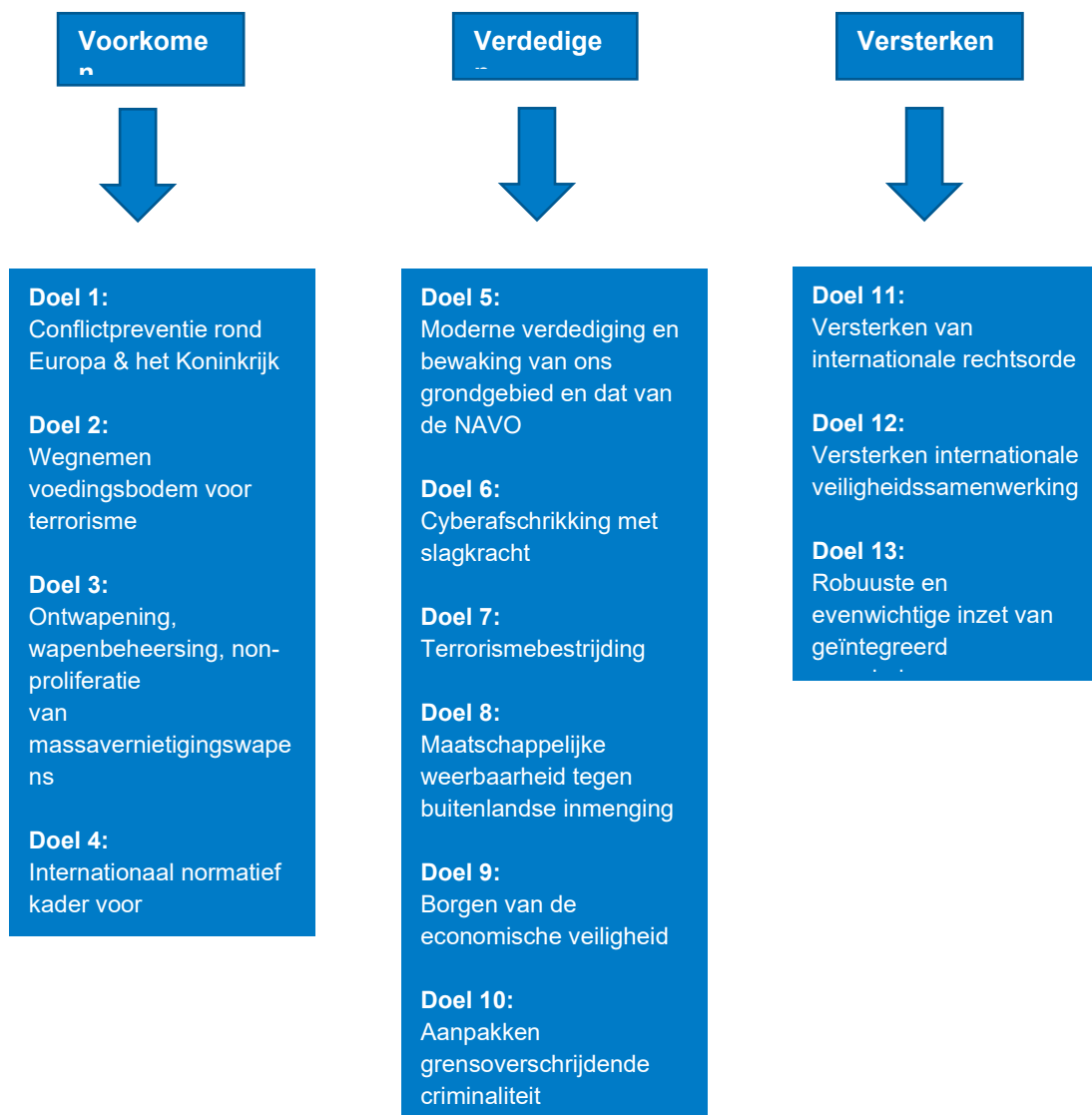
In het voorjaar van 2018 werd de GBVS aangeboden aan de Tweede (en Eerste) Kamer. Deze strategie vormde de basis voor de inzet van het kabinet op internationaal veiligheidsbeleid.¹¹ Volgens het kabinet geeft de GBVS 'richting aan datgene wat het kabinet buiten Nederland doet voor de veiligheid van Nederlanders, Nederland en het Koninkrijk' en 'geeft het tevens invulling

⁹ Kamerstuk 33 694 nr. 1, Internationale Veiligheidsstrategie, 21 juni 2013.

¹⁰ De IVS werd mede namens de Ministers van Defensie, Buitenlandse Handel & Ontwikkelingssamenwerking, Veiligheid & Justitie, Economische Zaken en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden aangeboden.

¹¹ Ministerie van Financiën, 'Begroting V Buitenlandse Zaken. Artikel 2: Veiligheid en stabiliteit'. Beschikbaar via <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/V/onderdeel/1079063>

aan de in het regeerakkoord (Rutte III) aangekondigde opvolger van de Internationale Veiligheidsstrategie'.¹² De aanpak van de GBVS is gestoeld op drie pijlers, te weten 'voorkomen, verdedigen en versterken'. Met voorkomen doelt het kabinet op het voorkomen van onveiligheid, waar mogelijk. Daarnaast het verdedigen tegen urgente dreigingen waar noodzakelijk en het versterken van het veiligheidsfundament van Nederland. Binnen deze drie pijlers zijn dertien doelen (zie figuur hieronder) geformuleerd die ertoe zouden moeten bijdragen dat de urgente dreigingen het hoofd geboden worden gedurende de looptijd van de GBVS (en vermoedelijk ook daarna).

¹² Ministerie van Buitenlandse Zaken. 'Wereldwijd voor Nederland. Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022', 14 mei 2018: p.6. Beschikbaar via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/03/19/notitie-geintegreerde-buitenland-en-veiligheidsstrategie-gbvs>

Voor een aantal doelen is er naast de GBVS ook een separate strategie voorhanden. Bijvoorbeeld voor terrorismebestrijding is er de Nationale Contraterrorismestrategie en voor cyber de Nederlandse Cybersecuritystrategie.¹³

Over de implementatie van deze pijlers en het bereiken van de doelen wordt weinig geschreven in de GBVS, behalve dat er 'coherent beleid waarbinnen strategische doelen en inzet van het breed beschikbare instrumentarium nauw met elkaar samenhangen noodzakelijk' is.¹⁴ Ontwikkelingen in het buitenland zijn namelijk van invloed op de nationale veiligheid, wat de GBVS ook onderschrijft.¹⁵ Kort gesteld dient er samengewerkt te worden op meerdere (beleids-)terreinen (diplomatie, buitenlandse handel, ontwikkelingssamenwerking) tussen verschillende actoren, zoals Defensie, Justitie en Veiligheid en de inlichtingendiensten.

2.2.3 Rijksbrede veiligheidsstrategie

In 2020 werd door toenmalig minister van Buitenlandse Zaken Stef Blok, in overeenstemming met de GBVS, gerapporteerd over de voortgang van de GBVS aan de Tweede Kamer. In deze kamerbrief werd een voorschot genomen op de opvolger van de GBVS: 'De veiligheid van Nederland is verknoot met die van de buitenwereld. De Nederlandse veiligheidsaanpak in internationaal verband zoals vervat in de GBVS en de Defensienota is daarom nauw verweven met de veiligheidsaanpak op nationaal niveau, zoals vervat in de Nationale Veiligheid Strategie. Gebeurtenissen buiten Nederland kunnen immers gevolgen hebben voor de (organisatie van) veiligheid in het Koninkrijk. Dit plaatst de nationale veiligheid nadrukkelijker in een internationaal verband, en benadrukt het belang van internationaal beleid voor de nationale veiligheid. Om deze toegenomen verwevenheid van de interne en externe veiligheid beter tot uiting te laten komen, en om recht te doen aan samenwerking die op werkniveau vaak al vanzelfsprekend is, verkent het kabinet de mogelijkheid om in een volgende periode te kunnen komen tot een gezamenlijke veiligheidsanalyse ten behoeve van coherente strategiebepaling. Hierin zullen ook dreigingen als natuurrampen en gezondheids crises een plaats krijgen. Nederlandse denktanks zullen via interdepartementale onderzoeksprogramma's hieraan een fundamentele bijdrage leveren. In een dergelijke analyse voor het gehele Koninkrijk kunnen de nationale veiligheidsbelangen op nog meer geïntegreerde wijze uitgewerkt worden ten behoeve van geïntegreerd beleid in binnen- én buitenland.'¹⁶

De opvolger van de GBVS is de Rijksbrede Veiligheidsstrategie (RbVs), de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden.¹⁷ In tegenstelling tot de GBVS dat zich richt op het buitenland is de RbVs een 'all-hazard' veiligheidsstudie voor het hele Koninkrijk. Hierin wordt de strategische koers voor de komende zes jaar uiteengezet om het Koninkrijk der Nederlanden weerbaar te houden en te maken tegen en voor te bereiden op een breed palet aan dreigingen die de nationale veiligheid kunnen raken. Gezien de complexiteit en de verwevenheid tussen dreigingen is door het kabinet gekozen voor een integrale strategie die binnenlandse en buitenlandse veiligheid beleidsmatig verbind. Naast het vervangen van de GBVS vervangt de RbVs daarmee ook de Nationale Veiligheidsstrategie uit 2019.

¹³ De implementatie van deze strategieën is net als de GBVS een gedeelde verantwoordelijkheid van diverse ministeries en organisaties. Zie voor deze strategieën <https://www.nctv.nl/documenten/publicaties/2022/05/20/nationale-contraterrorisme-strategie-ncts-2022-2026> en <https://www.ncsc.nl/onderwerpen/nederlandse-cybersecurity-strategie/documenten/publicaties/2022/oktober/10/nlcs-2022>.

¹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken. 'Wereldwijd voor Nederland. Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022', 14 mei 2018: p.7.

¹⁵ Ministerie van Buitenlandse Zaken. 'Wereldwijd voor Nederland. Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022', 14 mei 2018: p.6.

¹⁶ Kamerstuk 33 694-57, 17 april 2020: pp. 27-28, beschikbaar via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33694-57.pdf>

¹⁷ Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Buitenlandse Zaken. Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden. (Rijksbrede Veiligheidsstrategie, RbVs) 3 april 2023. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/03/aanbiedingsbrief-veiligheidsstrategie-tweede-kamer>

Hoewel de GBVS ook een interdepartementaal karakter had, lag de focus op het buitenland en daarmee de uitvoering bij BZ, terwijl bij de RbVs er veel meer sprake moet zijn van een interdepartementale strategie. Daarnaast is BZ, anders dan bij de GBVS, niet de opsteller van de strategie, maar de NCTV. Wel werkt BZ op het moment van schrijven aan een invulling van de RbVs voor het buitenlands beleid.

2.2.4 Strategische evaluatie agenda Veiligheid en Stabiliteit (tot 2023)

Het Nederlandse beleid onder het thema Stabiliteit en Veiligheid kent vijf sub-thema's die zijn uitgewerkt in de Strategische Evaluatie Agenda.¹⁸

- Sub-thema goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid.
- Sub-thema bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme.
- Sub-thema wapenbeheersing.
- Sub-thema bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband.
- Sub-thema bevordering van transitie in prioritaire gebieden.

Deze sub-thema's corresponderen met de sub-artikelen die vallen onder artikel 2 van de BZ-begroting. Zie voor een verdere uitwerking van de sub-thema's bijlage B en voor het begrotingsartikel paragraaf 2.1 en 2.4.

2.3 Doelen en resultaten

De IVS benoemt de Nederlandse belangen en geeft aan welke accenten het Kabinet wilde leggen, echter concrete doelen en welke resultaten worden nagestreefd worden hierin niet benoemd. Daarnaast is er ook geen tussentijdse rapportage of evaluatie achteraf geweest van de IVS. In de GBVS daarentegen zijn er dertien doelen geformuleerd (zie 2.1), over de implementatie en over hoe de doelen bereikt dienen te worden wordt echter weinig geschreven. Daarnaast worden er in de GBVS trends beschreven die als context dienen voor concrete dreigingen waar Nederland volgens de schrijvers van de strategie 'de komende jaren mee te maken kan krijgen, of nu al mee geconfronteerd wordt'.¹⁹ Echter, voor zowel de IVS als de GBVS geldt dat er geen resultaatketen, logframe, interventielogica of Theory of Change (ToC) voorhanden is. In de beide strategieën wordt wel beschreven waar Nederland zich op in zal zetten, maar in de IVS worden geen doelen geformuleerd en in de GBVS zijn de doelen in sommige gevallen niet echt een doel, maar meer een thema waarop Nederland zich wil inzetten en zijn de doelen erg breed/generiek te noemen. Daarnaast wordt niet duidelijk, mede door het ontbreken van een ToC of logframe e.d., hoe die inzet op een bepaald thema vervolgens bijdraagt aan het behalen van het doel. Wel is er in 2020, conform de toezegging die in de strategie staat geschreven, gerapporteerd over de voortgang van de implementatie van de GBVS. In deze voortgangsrapportage wordt echter niet gerapporteerd over in welke mate de doelen zijn bereikt. De rapportage gaat wel in op 'resultaatgebieden'. Hierin wordt per 'resultaatgebied' aangegeven waar Nederland zich op heeft ingezet. Bijvoorbeeld onder het 'resultaatgebied Militaire dreigingen' heeft Nederland bijgedragen door militaire eenheden gereed te stellen voor de *enhanced NATO Response Force* en onder het 'resultaatgebied: Cyberdreigingen' stelt de minister van Buitenlandse Zaken dat Nederland een voortrekkersrol heeft gespeeld in de totstandkoming van het EU-cybersanctieregime.²⁰

In de rapportage wordt door de minister van Buitenlandse Zaken geconstateerd dat 'analyse en strategische doelen van de GBVS nog steeds relevant en actueel zijn. Er zijn positieve

¹⁸ Kamerstuk 35 925-V-2, 21 september 2021: pp.84-87, zie <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/V/onderdeel/1079009>

¹⁹ Ministerie van Buitenlandse Zaken. 'Wereldwijd voor Nederland. Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022', 14 mei 2018: p.19.

²⁰ Kamerstuk 33 694-57, 17 april 2020: p.7, beschikbaar via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33694-57.pdf>

resultaten geboekt, er zijn ook zaken achtergebleven, er zijn onbedoelde bijeffecten opgetreden en er zijn zaken onmogelijk gebleken. In de huidige, uiterst complexe mondiale context is dat helaas niet verwonderlijk'.²¹ Ondanks deze conclusie is er besloten de GBVS inhoudelijk niet te wijzigen, maar nam de minister wel een voorschot op de opvolger van de GBVS (zie 2.2.3).

²¹ Kamerstuk 33 694-57, 17 april 2020: p.3, beschikbaar via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33694-57.pdf>

3 Doel en onderzoeksvragen

3.1 Doel van het onderzoek

Het doel van deze periodieke rapportage is inzicht te verschaffen in de doeltreffendheid en doelmatigheid van de beleidsinstrumenten die zijn ingezet onder artikel 2 van de begroting Buitenlandse Zaken en de lessen die daaruit kunnen worden geleerd. De periodieke rapportage beoogt op basis van beschikbare evaluaties onderbouwde uitspraken te doen over de doeltreffendheid van het beleid. De rapportage kijkt ook specifiek naar voorwaarden voor doeltreffendheid, waaronder de coherentie en relevantie van het beleid. Tevens zal er aan de hand van geleerde lessen uit evaluaties worden gereflecteerd op de ontwikkeling van het beleid, waaronder de RbVs, de opvolger van de GBVS. De bevindingen zullen daarmee van toegevoegde waarde zijn voor de uitwerking van nieuw beleid onder de hernieuwde veiligheidsstrategie.

3.2 Onderzoeksvragen

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

Welke overkoepelende bevindingen en lessen kunnen er worden geformuleerd met betrekking tot de (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid van de onder BZ artikel 2 "Veiligheid en Stabiliteit" ingezette beleidsinstrumenten op basis van de onderliggende evaluaties en hoe is er opvolging gegeven aan de gedane aanbevelingen?

De hoofdvraag wordt verder uitgewerkt aan de hand van de volgende deelvragen, die tevens aansluiten op de onderdelen zoals benoemd in de herziene Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek 2022²²:

1. Hoe heeft het beleid onder BZ artikel 2 zich tussen 2015 en 2022 ontwikkeld, welke doelen werden nagestreefd door middel van welke instrumenten, en hoe heeft de gehanteerde beleidstheorie zich ontwikkeld? (RPE a. + d.)
2. Wat zijn de belangrijkste inzichtbehoefte geweest tussen 2015 en 2022, welke evaluaties hebben daaraan bijgedragen, wat zijn de conclusies en aanbevelingen die hieruit zijn voortgekomen, en hoe is daar in beleid verdere uitwerking aan gegeven? (RPE b. + e.)
3. Wat is er bekend over de resultaten van het beleid dat onder BZ artikel 2 is gevoerd en wat kan er worden geconcludeerd over de (voorwaarden voor) doeltreffendheid van het beleid, en wat is er bekend over oorzaken voor de mate van gerealiseerde doeltreffendheid? (RPE f. + g.) m.b.t voorwaarden voor doeltreffendheid, wordt er specifiek gekeken naar relevantie en coherentie:
 - a. In hoeverre was het beleid relevant voor het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid?
 - b. In hoeverre was het beleid gericht op samenhang tussen de vijf sub-thema's, en met het bredere Nederlandse buitenlandbeleid?
4. Met welke uitgaven ging het beleid gepaard, en wat kan worden geconcludeerd over de (voorwaarden voor) doelmatigheid van deze uitgaven? (RPE c.)

²² Zie Annex A.

5. Welke lessen kunnen geformuleerd worden om de resultaten van het beleid te verbeteren en deze resultaten beter te monitoren/evalueren? (RPE h.)
6. Gelet op uit de evaluaties blijkende kennislücken: welke inzicht behoefte zou er moeten worden opgenomen in de volgende SEA? (RPE i.)

4 Afbakening

4.1 Tijdvak

Deze periodieke rapportage beperkt zich in principe tot het tijdvak 2015-2022. Daarmee dekt de periodieke rapportage de afgelopen zeven jaar conform RPE-richtlijnen. Tevens komt het overeen met de afbakening in de tijd van een groot deel van de onderliggende evaluaties (zie tabel 2). In enkele gevallen richten evaluaties zich ook op uitvoering van beleid van voor 2015; omdat bevindingen in deze evaluaties desondanks relevant kunnen zijn in het kader van deze periodieke rapportage, worden deze alsnog meegenomen. Een voorbeeld is de post-missiebeoordeling Kunduz, gericht op de periode 2011-2013. Deze is relevant, omdat bevindingen zich richten op resultaten na vijf jaar, en omdat de periodieke rapportage hiermee verschillende missiebijdragen naast elkaar kan leggen (Kunduz, Resolute Support, MINUSMA en EMASoH²³). Omdat niet alle onderliggende evaluaties het tijdvak 2015-2022 dekken, zal er waar nodig en relevant beperkt aanvullend onderzoek plaatsvinden. Aanvullend onderzoek beperkt zich tot het beschrijven of en hoe het beleid sinds een evaluatie is gewijzigd, en hoe eventuele wijzigingen zich verhouden tot deze evaluatie.

4.2 Inhoud

Het beleid t.a.v. veiligheid en stabiliteit is een gedeelde verantwoordelijkheid van meerdere ministeries en organisaties. Naast beleidsinstrumenten gefinancierd onder BZ artikel 2 wordt er onder ander ook bijgedragen vanuit o.a. defensie-uitgaven en op personeelskosten van betrokken ministeries en organisaties. Waar een deel van de uitvoering van het beleid onder het begrotingsartikel ligt bij andere ministeries en overheidsorganisaties (o.a. Defensie, Justitie en Veiligheid, NCTV), beperkt de periodieke rapportage zich tot de rol van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Uitzondering hierop zijn de verschillende missiebijdragen waarvan de evaluaties bevindingen hebben over de bredere Nederlandse buitenlandse inzet. Inhoudelijk beperkt de Periodieke Rapportage zich tot ingezette beleidsinstrumenten onder BZ artikel 2 "Veiligheid en Stabiliteit", en de vijf sub-thema's die hieronder vallen. Op basis van eerder uitgevoerde onderzoeken en evaluaties (zie tabel 2) worden de bevindingen over de doeltreffendheid gesynthetiseerd. Zover onderliggende evaluaties daar inzicht in geven, wordt er ook gekeken naar de doelmatigheid van bijdragen. Verder wordt onderzocht in welke mate de gekozen beleidsinzet relevant was voor het bevorderen van de Nederlandse en internationale veiligheid wordt er gekeken naar de coherentie en samenhang van het beleid tussen de verschillende sub-thema's.

²³ De post-missiebeoordeling van de politiemissie in Kunduz, Afghanistan, en de evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan MINUSMA in Mali zijn door IOB uitgevoerd. De evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan de Resolute Support missie in Afghanistan (2015-2021) wordt in mei 2023 gepubliceerd. De Nederlandse bijdrage aan de EMASoH missie in de Straat van Hormuz (2020) is geëvalueerd door The Hague Centre for Strategic Studies in 2021.

5 Methoden

5.1 Onderzoeksmethoden

De onderzoeksvragen voor deze Periodieke Rapportage zullen worden beantwoord in een synthesestudie. Specifiek zal er gebruik worden gemaakt van de in tabel 2 genoemde studies en evaluaties. Deze lijst betreft alle beschikbare evaluaties.

Naast een synthese van de bovengenoemde onderzoeken, wordt er beperkt aanvullend onderzoek gedaan, met als doel:

1. Na te gaan hoe het beleid en de uitvoering ervan na een evaluatie is gewijzigd. Als gevolg van de evaluatie of als gevolg van nieuwe ontwikkelingen en de actualiteit, waaronder de ontwikkeling van een nieuwe Rijksbrede Veiligheidsstrategie (RbVs).
2. Na te gaan hoe deze wijzigingen zich verhouden tot de conclusies en aanbevelingen van de evaluatie van dit beleid, en welke lessen daaruit kunnen worden getrokken.

Dit aanvullende onderzoek betreft een analyse van beleidsdocumenten en een beperkt aantal interviews (naar schatting 15-30).

De geplande activiteiten zijn dan als volgt:

- Het analyseren van de onderliggende evaluaties aan de hand van de onderzoeksvragen. Hiervoor zal het onderzoeksteam gebruik maken van MaxQDA.
- Het uitvoeren van een beperkt aantal interviews.

5.2 Selectie van bronnen

In de onderstaande tabel staan de geïdentificeerde onderzoeken en evaluaties die de belangrijkste bronnen vormen van deze periodieke rapportage. Mogelijk worden er gedurende het onderzoek nog aanvullende bronnen geïdentificeerd.

Daarnaast zijn er interviews voorzien met beleidsmedewerkers die gedurende het tijdvak van de evaluatie (2015-2022) betrokken zijn geweest bij het beleid, en inzicht hebben op de wijze waarop er invulling is gegeven aan aanbevelingen uit de bovengenoemde evaluaties.

Tabel 2: Geïdentificeerde bouwstenen voor de Periodieke Rapportage

Sub-artikel	Titel / onderwerp	uitvoering	jaar van afronding
Centrale evaluaties - uitgevoerd door IOB			
<i>Sub-thema goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid</i>			
2.1	Pragmatisme voorbij: evaluatie Nederlandse inzet GVDB	IOB	2020
<i>Sub-thema bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme</i>			
2.2	Evaluatie Buitenlands beleid contra-terrorisme	IOB	2021
2.2	Cybersecurity Verbeter de verbinding — Evaluatie internationaal cybersecuritybeleid van het ministerie van Buitenlandse Zaken	IOB	2021
<i>Sub-thema wapenbeheersing</i>			
2.3	IOB Beleidsdoorlichting van ontwapening, wapenbeheersing, non-proliferatie van massavernietigingswapens en exportcontrole van strategische goederen	IOB	2019
<i>Sub-thema bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband</i>			
2.4	Tussen Wens en Werkelijkheid: Eindevaluatie van de Nederlandse bijdrage aan Resolute Support	IOB	2023
2.4	Evaluatie Nederlandse inzet op stabiliteit in fragiele context (met BHOS art 4.3)	IOB	2022

2.4	MINUSMA	IOB	2022
2.4	Bevordering internationale rechtsorde (met BZ art. 1.1)	IOB	2022
2.4	Post-missiebeoordeling geïntegreerde politietrainingsmissie Kunduz – Op zoek naar draagvlak	IOB	2020
2.4	Evaluatie van de monitoringsystemen van drie door Nederland gesteunde projecten in Syrië Rapport Directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) (iob-evaluatie.nl)	IOB	2018
2.4	Vreedzame geschillenbeslechting en het tegengaan van straffeloosheid – Beleidsdoorlichting internationale rechtsorde	IOB	2016
<i>Sub-thema bevordering van transitie in prioritaire gebieden</i>			
2.5	IOB Beleidsdoorlichting Europees Nabuurschapsbeleid (met BZ art. 3.2)	IOB	2019
Decentrale evaluaties en onderzoek - aansturing door beleidsdirecties			
<i>Sub-thema goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid</i>			
2.1	Netherlands Atlantic Association	DVB	2020
<i>Sub-thema bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme</i>			
2.2	Subsidie: The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT)	DVB	2019
<i>Sub-thema bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband</i>			
2.4	EMASoH	DVB	2022
2.4	Humanitair ontminnen	DSH	2019
<i>Sub-thema bevordering van transitie in prioritaire gebieden</i>			
2.5	Shiraka overheidssamenwerking	DAM	2022
2.5	NFRP politieke partijenprogramma	DAM/DEU	2021
2.5	MENA beurzenprogramma	DAM	2019

5.3 Beperkingen

De Periodieke Rapportage wordt voornamelijk gebaseerd op een synthese van onderliggende evaluaties. Omdat de onderliggende evaluaties verschillen in abstractie-niveau, aanpak en methodes, zal dit de Periodieke Rapportage mogelijk beperken. Niet alle onderliggende rapporten zullen namelijk inzicht kunnen geven in de vragen zoals die in paragraaf 3.2 zijn beschreven. Zo zullen onderliggende evaluaties naar verwachting maar beperkt uitspraken doen over de doeltreffendheid en doelmatigheid. Wel is de verwachting dat er relevante inzichten kunnen worden gevonden m.b.t. de voorwaarden hiervoor, zoals relevantie en coherentie.

Bij de formulering van overkoepelende lessen voor beleid is het van belang zo goed mogelijk aan te sluiten bij de meest recente beleidsontwikkelingen. De nieuwe RbVs is begin april 2023 gepubliceerd. Overkoepelende lessen kunnen daarom niet worden meegenomen in de RbVs zelf, maar zullen gericht moeten worden op de uitvoering van de RbVs. Daarnaast is het zo dat BZ (DVB) voornemens is een eigenstandige uitwerking van de RbVs te maken, een soort sub-strategie waarin de rol van BZ centraal staat. De conclusies en aanbevelingen uit deze PR kunnen hierin worden meegenomen, net als in de uitwerking van de strategie in nieuw beleid.

Een laatste beperking die we hebben is de beschikbare tijd voor het onderzoek. De PR dient in 2023 opgeleverd te worden, conform de toezegging in de Kamerbrief van 8 juli 2022.²⁴ In de wetenschap dat de onderzoekers van het onderzoeksteam in Q1 voltijds en in Q2 met de afwikkeling van andere onderzoeken bezig zijn is er planning technisch geen speling en de

²⁴ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/08/kamerbrief-inzake-opzet-en-vraagstelling-periodieke-rapportage-veiligheid-en-stabiliteit>

tijdsdruk dus hoog. Om de planning realistisch te houden, zal er daarom scherp worden gekeken naar de noodzaak van aanvullend onderzoek en wordt dit zo beperkt mogelijk gehouden.

5.4 Ethische overwegingen

Datagebruik

Interviews worden afgenomen met *informed consent* en zullen geanonimiseerd worden gebruikt en opgeslagen op een afgesloten digitale ruimte waar enkel leden van het onderzoeksteam bij kunnen. Bij de verwerking van persoonsgegevens zal worden voldaan aan de AVG.

Hergebruik van onderzoeksdata

Voor het onderzoek zal gebruik gemaakt worden van onderliggende evaluaties (zie tabel 2).²⁵ Op basis van de onderliggende evaluaties zal er een synthese geschreven worden. Er zal geen gebruik gemaakt worden van onderzoeksdata dat voor eerdere evaluaties is verzameld, zoals interviewverslagen.

²⁵ Er zal gebruik gemaakt worden van de onderliggende rapporten, maar niet van datasets zoals interviewverslagen.

6 Planning

6.1 Mijlpalen

De planning voor deze evaluatie identificeert de volgende mijlpalen:

Tabel 3: Mijlpalen

Onderdeel	Datum	Uitgevoerd door:
Concept ToR gereed	Februari 2023	IOB
Eerste bijeenkomst referentiegroep (bespreking ToR)	April 2023	IOB
Vaststelling ToR	Mei 2023	IOB
Analyse onderliggende evaluaties a.d.h.v. onderzoeksvragen	Mei-juni	IOB
Aanvullende interviews	Mei-juni	IOB
Tweede bijeenkomst referentiegroep (bespreking 1e opzet bevindingen en conclusies)	Juni 2023	IOB
Uitwerken eindrapport	Juni-augustus (incl. vakantieperiode)	IOB
Oplevering concept eindrapport	Augustus 2023	IOB
Derde bijeenkomst referentiegroep (bespreking concept eindrapport)	Augustus 2023	IOB
Opstellen van een 20% ²⁶ besparingsvariant conform RPE vraag h.	September 2023	DVB
Vaststelling en oplevering eindrapport door IOB	Oktober 2023	IOB
Aanbieding aan parlement met beleidsreactie	November 2023	DVB

6.2 Producten

De evaluatie voorziet de oplevering van de volgende producten:

Tabel 4: Producten

Product	Taal
Eindrapport in pdf	Nederlands
Managementsamenvatting	Nederlands

²⁶ Wanneer 20% onmogelijk wordt geacht, kan op voorwaarde van een goede inhoudelijke argumentatie, gekozen worden voor een alternatief percentage dat recht doet aan een voor het beleidsterrein significante besparing, zie [1-conceptregeling-periodiek-evaluatieonderzoek.pdf \(overheid.nl\)](#)

7 Organisatie

7.1 Onderzoeksteam

De periodieke rapportage wordt uitgevoerd door de directie Internationaal Onderzoek en Beleidsevaluatie (IOB) van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze directie opereert onafhankelijk van de beleidsdirecties en heeft een eigenstandige positie binnen BZ. De evaluatie wordt uitgevoerd door het volgende onderzoeksteam.

Tabel 6: *Onderzoeksteam*

Naam	Rol
Rens Willems	Projectleider, contactpersoon
Paul Westerhof	Teamlid

7.2 Klankbordgroep en Referentiegroep

7.2.1 Klankbordgroep

De intercollegiale toetsing wordt gedaan door een klankbordgroep met IOB medewerkers bestaande uit:

Tabel 7: *Klankbordgroep*

Naam
Arjan Schuthof (VZ)
Wendy van der Neut
Kirsten Lucas
Martin van Vliet

Het onderzoeksteam en de klankbordgroep vergaderen één keer per zes weken.

7.2.2 Referentiegroep

De evaluatie zal op kwaliteit getoetst worden door een referentiegroep met vertegenwoordigers namens betrokken beleidsdirecties, alsmede externe deskundigen. De leden zijn:

Tabel 8: *Leden van de referentiegroep*

Naam	Functie/organisatie	Rol in referentiegroep
Arjan Schuthof	Clustermanager BZ: directie IOB	Voorzitter
Pieter van Donkersgoed/Lucien Kleinjan/Wouter Jurgens	BZ: directie DVB	Vertegenwoordiger beleidsdirectie
Lex Gerts	BZ: directie DSH	Vertegenwoordiger beleidsdirectie
Jens Blom en Koen Donatz	FEZ	Vertegenwoordiger uitvoerende organisatie
Charlotte Koelemij	MinFin	Vertegenwoordiger MinFin

Paul van Hooft	HCSS	Externe deskundige thema 1
Niels van Willigen	Universiteit Leiden	Externe deskundige thema 2
Willemijn Verkoren	Radboud Universiteit	Externe deskundige thema 3

Bijlage A: Tabel Uitgaven BZ Begrotingsartikel 2²⁷

Beleidsartikel 2 Veiligheid en stabiliteit (bedragen x € 1.000)									
			Realisatie 2015	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Realisatie 2020	Realisatie 2021
Verplichtingen			274.108	294.824	219.236	233.786	240.018	229 165	220 289
Programma-uitgaven totaal			245.493	318.845	253.968	238.286	247.238	233 297	226 178
2.1	Goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid		22.582	16.919	17.493	12.038	12.767	16 458	13 504
	Subsidies								
		Atlantische Commissie	501	500	500	500	475	555	563
		Programma ondersteuning buitenlands beleid	4.437	1.721	1.671	1.150	1.176		
		Veiligheidsfonds			118	0	0		
	Opdrachten								
		Programma ondersteuning buitenlands beleid			435	0	110		
		Veiligheidsfonds			82	0	0		
	Bijdragen (inter) nationale organisaties								
		NAVO	13.031	11.725	11.645	7.628	7.512	8 031	8 714
		WEU	673	522	616	609	612	653	651
		Programma ondersteuning buitenlands beleid		1.374	372	851	697	5 620	2 136
		Veiligheidsfonds	3.940	1.077	1.099	1.300	2.185	1 599	1 440

²⁷ Bron: Jaarverslag Ministerie van Financiën, <https://www.rijksfinancien.nl/jaarverslag/2021/V/onderdeel/1302744>

	Bijdrage aan ander begrotingshoofdstuk								
		Programma ondersteuning buitenlands beleid			31				
		Veiligheidsfonds			924	0	0		
2.2	Bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme		8.893	7.694	8.477	17.150	13.209	15 430	12 135
	Subsidies								
		Anti-terrorisme instituut	700	425	313	444	1.499	484	877
		Contra-terrorisme		5.751	5.550	5.406	3.615	7 073	4 991
		Cyber security				1.832	1.459	2 143	1 497
	Opdrachten								
		Global Forum on Cyber Expertise	8.192	297	229	231	498	1 803	1 018
		Contra-terrorisme			924	1.080	0	519	73
		Cyber security					440		
	Bijdragen (inter) nationale organisaties								
		Contra-terrorisme		1.220	1.461	7.068	3.799	2 872	2 650
		Cyber security				1.089	1.899	536	1 029
2.3	Wapenbeheersing		12.673	12.343	10.176	9.749	11.787	7 670	9 199
	Subsidies								
		OPCW en andere ontwapeningsorganisaties				106	396		
	Bijdragen (inter)nationale organisaties								
		IAEA	6.968	5.811	7.144	6.551	6.508	6 220	6 281
		OPCW en andere ontwapeningsorganisaties	3.997	4.897	1.514	1.392	3.318	1 450	1 334
		CTBTO	1.680	1.635	1.518	1.700	1.565	0	1 584

	Nuclear Security Summit	28	0	0	0			
2.4	Bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband	179.765	259.698	192.645	172.089	182.594	167 539	164 903
	Subsidies							
	Landenprogramma's veiligheid voor mensen (stabiliteitsfonds)	33.923	36.771	27.470	22.965	15.847		
	Stabiliteitsfonds						11 318	32 818
	Nederland Helsinki Comité	28	28	28	28	28	28	28
	Training buitenlandse diplomaten	0	1.050	2.500	2.500	2.250	2 500	1 400
	Regionale stabiliteit				200	0		
	Opdrachten							
	landenprogramma's veiligheid voor mensen (stabiliteitsfonds)			15.139	2.839	2.620		
	Makandra							585
	Bijdrage aan agentschappen							
	Makandra							131
	Bijdragen (inter) nationale organisaties							
	landenprogramma's veiligheid voor mensen (stabiliteitsfonds)	66.975	77.964	55.094	50.257	58.460		
	Stabiliteitsfonds						67 737	51 815
	VN-contributie voor crisisbeheersingsoperaties	73.064	137.282	85.819	80.479	95.238	80 349	72 660
	OVSE	5.775	5.625	5.552	5.376	5.436	5 607	5 466
	Regionale stabiliteit				5.093	1.936		
	Bijdragen aan ander begrotingshoofdstuk							
	landenprogramma's veiligheid voor mensen (stabiliteitsfonds)		979	1.043	2.352	779		
2.5	Bevordering van transitie in prioritaire gebieden	21.580	22.191	25.177	27.260	26.881	26 200	26 437
	Subsidies							

		Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «MATRA»	10.310	11.236	11.882	5.015	4.953	11 356	11 225
		Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «Shiraka»				3.176	3.992	7 536	4 796
	Opdrachten								
		Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «Shiraka»						1 008	3 134
	Bijdragen aan agentschappen								
		Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «Shiraka»							449
	Bijdragen (inter)nationale organisaties								
		Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «MATRA»				7.598	7.197	6 300	6 833
		Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP); «Shiraka»	2.660	10.984	13.295	11.471	10.739		
	Ontvangsten		6.733	2.760	0	3.226	227	0	0
2.10	Doorberekening Defensie diversen		167	182	0	212	227	0	0
2.40	Restituties programma		6.566	2.578	0	3.014	0	0	0

Bijlage B: Strategische Evaluatie Agenda

artikel 2 Veiligheid en Stabiliteit²⁸

Sub-thema goede internationale samenwerking ter bevordering van de eigen en bondgenootschappelijke veiligheid

Na een periode van relatieve stabiliteit en voorspelbaarheid in Europa, investeert Nederland meer in haar eigen en bondgenootschappelijke veiligheid. Nederland investeert structureel in allianties en in militaire capaciteiten die agressie kunnen afschrikken en desnoods beantwoorden. De NAVO blijft de hoeksteen van de verdediging van Nederlanders en ons grondgebied. Een sterke en verenigde NAVO waar alle bondgenoten de schouders onder zetten, is daarom voor Nederland van essentieel belang.

Sub-thema bestrijding internationale criminaliteit en terrorisme

Nederland zet in op aanpak van grondoorzaken en voedingsbodems van gewelddadig extremisme. Dankzij een diplomatiek netwerk van veiligheidscoördinatoren die in strategische regio's investeren in Early Warning & Early Action, dialoog met lokale veiligheidsautoriteiten en een projectportfolio van kleinschalige projecten gericht op specifieke kwetsbare groepen, draagt Nederland effectief bij aan het tegengaan van gewelddadig extremisme. Daarbij zet NL in multilateraal kader in op CT-beleid met bijzondere aandacht voor mensenrechten en het maatschappelijk middenveld. Ook spant NL zich nationaal en in Europees kader in voor effectieve terrorisme sancties. In geval van Nederlandse Syrië-gangers die zich bij een diplomatieke vertegenwoordiging in de regio melden, werkt BZ samen met partners uit de CT keten aan gecontroleerde terugkeer, met het oog op vervolging en berechting om straffeloosheid tegen te gaan. BZ speelt een coördinerende rol met betrekking tot de Nederlandse inspanningen om grensoverschrijdende criminaliteit effectief aan te pakken.

Sub-thema wapenbeheersing

Nederland staat een gebalanceerde aanpak voor als het gaat om nucleaire ontwapening, wapenbeheersing en non-proliferatie. Het uiteindelijke doel blijft een wereld zonder kernwapens. Hoewel de huidige geopolitieke verhoudingen geen aanleiding geven voor optimisme, ziet Nederland het als een plicht om in te blijven zetten op het maken, verbeteren én afdwingen van internationale afspraken. En van politiek-juridische kaders over bezit, gebruik en verspreiding van conventionele en massavernietigingswapens. Nederland komt op voor belangrijke verdragen in dit kader die sterk onder druk staan in een steeds meer gepolariseerd internationaal speelveld. Illegale wapenhandel in met name kleine en lichte wapens is een groeiend mondiaal probleem. Zo worden ze gebruikt bij terroristische aanslagen binnen en buiten Europa en verergeren ze gewapende conflicten in Afrika en het Midden-Oosten. Daar waar internationale afspraken onvoldoende functioneren of bij de tijd zijn, zet Nederland zich in voor betere toepassing en vernieuwing van de internationaal rechtelijke en politieke kaders. De ontwikkelingen op het gebied van synthetische biologie, kunstmatige intelligentie en de toename van autonomie in wapensystemen vragen om een kritische houding en een doorlopend internationaal debat. Ook noopt de toegenomen inzet van bewapende onbemande vliegtuigen tot het maken van aanvullende internationale afspraken. NL is voornemens een internationale conferentie te organiseren over dit onderwerp.

Sub-thema bevordering van veiligheid, stabiliteit en rechtsorde in internationaal verband

Door de druk op de internationale rechtsorde en de instabiliteit in de regio's rondom Europa, investeert het kabinet in vredesmissies en (crisisbeheersings)operaties, als vorm van vooruitgeschoven verdediging. Het stimuleren van veiligheid en stabiliteit in landen als Mali en Irak is in het veiligheidsbelang van Europa. Waar mogelijk maakt de inzet van de krijgsmacht deel

²⁸ Deze bijlage komt uit: Kamerstuk 35 925-V-2, 21 september 2021: pp.84-87, zie <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/V/onderdeel/1079009>

uit van een geïntegreerde aanpak. Daarnaast vergt het bestendigen van stabiliteit een lange adem. Waar nodig en mogelijk zet Nederland bij inzet van de krijgsmacht daarom in op meerjarige betrokkenheid. In een pre- of post-conflictfase vormt een zwakke veiligheidssector vaak een risico voor gewelddadige escalatie, omdat de instituties (leger, politie, etc.) niet in staat zijn om voor een veilige situatie te zorgen. Of juist geweld aanwakkeren door een verkeerde wijze van optreden. Advies, training of andere vormen van capaciteitsopbouw binnen de krijgsmacht of de strafrechtketen kunnen de situatie dan helpen verbeteren. Voorbeelden van dergelijke missies waar Nederland de afgelopen jaren een bijdrage aan heeft geleverd, zijn de NAVO-missies in Afghanistan (Resolute Support) en Irak (NMI), de VN-missie in Mali en de verschillende EU-missies in de Sahel.

Sub-thema bevordering van transitie in prioritaire gebieden

Nederland zet middels het Nederlands Fonds voor Regionale Partnerschappen (NFRP) in op het leveren van een bijdrage aan het op duurzame wijze vergroten van maatschappelijke veerkracht en stabiliteit in de ring rond Europa. Het NFRP bestaat uit het Matra-programma voor de landen van het Oostelijk Partnerschap (OP) en de pre-accessieregio en het Shiraka-programma dat zich richt op landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Met behulp van Matra-financiering wordt ingezet op rechtsstaatsontwikkeling, goed bestuur en democratisering in de landen van het Oostelijk Partnerschap en de EU pre-accessieregio. De activiteiten komen tot stand in nauwe samenwerking met Nederlandse ngo's, het maatschappelijk middenveld en overheden in de doellanden. De inzet met Shiraka financiering in landen van het Midden-Oosten en Noord-Afrika heeft naast rechtsstaatsontwikkeling, goed bestuur en democratisering ook betrekking op het scheppen van voorwaarden voor economische ontwikkeling, met name gericht op werkgelegenheid en het bieden van perspectief aan jongeren. Met het NFRP Shiraka-programma worden activiteiten ondersteund die zich richten op versterking van overheden, waaronder korte opleidingen voor ambtenaren en ondersteuning van maatschappelijke initiatieven. Nederland ondersteunt met bovengenoemde programma's de veranderende relatie tussen burger en overheid in de voor Nederland prioritaire regio rondom de Europese Unie, waarbij overheden meer verantwoording afleggen en burgers meer betrokken worden bij het bestuur.

Bijlage C: Onderdelen Periodieke rapportage

Een periodieke rapportage over een beleidsthema bevat in ieder geval de volgende onderdelen:²⁹

- a. een omschrijving van de bij aanvang van de looptijd van het beleidsthema in de SEA vastgestelde inzichtbehoefte en een samenvatting van de reeds bestaande inzichten;
- b. een overzicht van het uitgevoerde evaluatieonderzoek naar (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid waarmee invulling is gegeven aan de inzichtbehoefte;
- c. een meerjarig overzicht van de relevante uitgaven op de rijksbegroting en, indien van toepassing, een indicatie van de financiële gevolgen van het beleid voor de maatschappij;
- d. een meerjarige beschrijving van de ontwikkeling van de gehanteerde beleidstheorie, het ingezette beleidsinstrumentarium en de uitvoering van het beleid;
- e. een overzicht van de uit individuele evaluaties verkregen inzichten in de (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid van de ingezette beleidsinstrumenten en daarmee samenhangende uitgaven;
- f. een onderbouwde beoordeling van de (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid van de samenhangende beleidsinstrumenten en daarmee samenhangende uitgaven;
- g. inzicht in oorzaken voor de mate van gerealiseerde doeltreffendheid en doelmatigheid van de samenhangende beleidsinstrumenten van het beleid;
- h. lessen voor het vergroten van de (voorwaarden voor) doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid. Daarbij worden mogelijkheden beschreven voor het vergroten van doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid bij een gelijkblijvende inzet van financiële middelen. Ook wordt ten minste één doelmatige optie geschetst waarmee een besparing van 20% op de budgettaire grondslag van het beleidsthema kan worden gerealiseerd. Wanneer 20% onmogelijk wordt geacht, kan op voorwaarde van een goede inhoudelijke argumentatie, gekozen worden voor een alternatief percentage dat recht doet aan een voor het beleidsterrein significante besparing;
- i. de belangrijkste resterende kennis- en inzichtlacunes met het oog op verdere verbetering in het inzicht in de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleidsthema;
- j. een beschrijving van de wijze waarop de onafhankelijkheid van de periodieke rapportage is geborgd.

²⁹ Zie conceptregeling van de Minister van Financiën, houdende regels voor periodiek evaluatieonderzoek 2022 (Regeling periodiek evaluatieonderzoek 2022, artikel 4, lid 5, beschikbaar via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/12/08/conceptregeling-periodiek-evaluatieonderzoek-rpe-2022>)

Bijlage D: Bibliografie

- Kamerstuk 33 694 nr. 1, Internationale Veiligheidsstrategie, 21 juni 2013.
- Kamerstuk 33 694-57, 17 april 2020, beschikbaar via <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33694-57.pdf>
- Kamerstuk 35 470-V-1, 20 mei 2020.
- Kamerstuk 35 925-V-2, 21 september 2021, zie <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/V/onderdeel/1079009>
- Kamerstuk 36 100-V-1, 18 mei 2022.
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, Kamerbrief over periodieke rapportage 'Veiligheid en Stabiliteit', 8 juli 2022, beschikbaar via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/07/08/kamerbrief-inzake-opzet-en-vraagstelling-periodieke-rapportage-veiligheid-en-stabiliteit>
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, 'Wereldwijd voor Nederland. Geïntegreerde Buitenland- en Veiligheidsstrategie 2018-2022', 14 mei 2018. Beschikbaar via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/03/19/notitie-geintegreerde-buitenland--en-veiligheidsstrategie-gbvs>
- Ministerie van Financiën, 'Begroting V Buitenlandse Zaken. Artikel 2: Veiligheid en stabiliteit'. Beschikbaar via <https://www.rijksfinancien.nl/memorie-van-toelichting/2022/OWB/V/onderdeel/1079063>
- Ministerie van Financiën, conceptregeling van de Minister van Financiën, houdende regels voor periodiek evaluatieonderzoek 2022 (Regeling periodiek evaluatieonderzoek 2022), beschikbaar via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/12/08/conceptregeling-periodiek-evaluatieonderzoek-rpe-2022>
- Ministerie van Financiën, Kamerbrief over herziening Regeling periodieke evaluatie (RPE), 8 december 2021, beschikbaar via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/12/08/kamerbrief-over-herziening-regeling-periodieke-evaluatie-rpe>
- Ministerie van Justitie en Veiligheid en Ministerie van Buitenlandse Zaken. Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden. (Rijksbrede Veiligheidsstrategie, RbVs) 3 april 2023. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/04/03/aanbiedingsbrief-veiligheidsstrategie-tweede-kamer>